

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Developing a Model of Learning from Learner-Centered Action

ฉลาด จันทรสมบัติ¹

Chalard Chantarasombat¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ของนิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารที่พัฒนาขึ้น 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ผู้เรียนเป็นสำคัญจากการสอนรายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น 3) ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตปริญญาโทที่มีต่อคุณภาพการสอนของอาจารย์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และ 4) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ผู้เรียนเป็นสำคัญของการเรียนการสอน กลุ่มผู้ร่วมวิจัย คือนิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ศูนย์ศรีสะเกษ จำนวน 46 คน ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ใช้ควบคู่กับแผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หนังสือชุดวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น วิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .20-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ .80 แบบบันทึกหลังการปฏิบัติ แบบสอบถามความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อคุณภาพการสอนของอาจารย์ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Associate Professor Dr., Lecturer, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University.

.75 และประเด็นการสนทนากลุ่มในการวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จผลการจัดการเรียนรู้รายวิชา สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผล และค่า t -test แบบ Dependent ผลการวิจัย พบดังนี้

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบหลัก คือ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มี 6 ขั้น และแผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 13 กิจกรรมย่อย ประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า (1) ความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด (2) ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก กับแผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

2. ผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่มีองค์ประกอบหลัก คือ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน และใช้ควบคู่กับแผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 21 กิจกรรมย่อย เป็นรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) แผนดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่พัฒนาขึ้นโดยรวมมีประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ $84.86/78.03$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 2) ดัชนีประสิทธิผลของแผนดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติโดยรวมมีค่าเท่ากับ $.5392$ ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนร้อยละ 53.92 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ 4) ความคงทนในการเรียนรู้หลังจากการสอนไปแล้ว 2 สัปดาห์ ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยระหว่างหลังเรียนแล้ว 2 สัปดาห์กับหลังเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.05$ แสดงว่ามีความคงทนต่อการเรียนรู้

3. ความพึงพอใจของนิสิตปริญญาโทที่มีต่อคุณภาพการสอนของอาจารย์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ในรายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ

มากที่สุด คือ ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านทักษะการสอนของอาจารย์(ทฤษฎี) ด้านเนื้อหา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนิสิต ด้านทักษะการสอนของอาจารย์(ปฏิบัติ) เรียงตามลำดับ ส่วนด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

4. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผลการจัดการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีผลลัพธ์ หลังจากใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมควบคู่กับแผนดำเนินงานกิจกรรมการเรียนรู้ มีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การกำหนดความต้องการ เป้าหมาย การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาตั้งแต่เริ่มแรก 2) ความตระหนักรู้สึก นึกคิดเจตคติที่ดี มีความรับผิดชอบต่อรายวิชาที่เรียนทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม 3) มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุตามข้อตกลงร่วมกันที่วางไว้ 4) บรรยากาศในการเรียน อาจารย์ผู้สอนเป็นอำนวยความสะดวก กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่รอบด้านทั้งโปรแกรม มีหนังสือชุดวิชา สื่อ เครื่องมือการศึกษาค้นคว้า การบันทึกหลักการปฏิบัติ(AAR) และมีตัวอย่างกรณีศึกษาจากรุ่นพี่ๆ เพื่อเทียบคุณภาพของงาน 5) ประเมิน สรุปการดำเนินงาน ในผลลัพธ์จากรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่อผู้เรียนจริงทั้งภาคความรู้ ความรู้สึก และทักษะการปฏิบัติงานภาคสนาม 6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และเครือข่ายการเรียนรู้ เกิดชุดความรู้ที่ผ่านการปฏิบัติ

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การเรียนรู้จากการปฏิบัติ, การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Abstract

The Purposes of this study were to: 1) develop a model of learning from learner-centered action of Master of Education degree Program in Educational Administration students, 2) examine effects of using the model of learning from

learner-centered action from teaching the education Provision for Local Development Course, 3) examine the Master of Education Program students' satisfaction with the quality of teaching of the instructor and with the teaching aids, and 4) examine factors of success of results of learning from learner-centered action of learning and teaching. A group of research participants consisted of 46 Master of Education degree Program in Educational Administration students enrolled at Si Sa Ket Educational Service Center in the first semester of the academic year 2009. The research methodology used was the research and development research by applying participatory action research together with plans for organization of learning activities, a series of book in supplement to Education Provision for Local Development Course, Video, an achievement test with discriminating powers ranging .20–1.00 and a reliability of .80, an after action review, note-taking from, a questionnaire on student's satisfaction with instructor's teaching quality, and issues of focus group discussion on an analysis of factors of success in organization of learning of the course. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, effectiveness index, and t-test were as follows:

1. In developing the model of learning from learner-centered action by implementing the methods of learning by action of Marquardt(1999) in developing plans for learning together with learner-centered action, and development of learning from learner-centered action of Chantarasombat (2009) in analyzing and making stages of participatory action research and plans for organization of learning activities through 5 experts, the following were found: (1) The model of learning from learner-centered action as a whole was appropriate at the highest level. (2)The practical feasibility of the model of learning from learner-centered action as a whole was appropriate at the highest level. (3) The congruence of the model of learning from learner-centered action together with the plans

for organization of learning activities was also appropriate at the highest level.

2. For the efficiency of the model of learning from learner-centered action in participatory action research at 6 stage and using the model together with organization of learning activities in 13 sub activities, the following were found: 1) The efficiency of the developed plans for learning from learner-centered action as a whole was 84.86/78.14 which was in conformity with the standard established requirement of 80/80. 2) The effectiveness index of the plans for learning from learner-centered action as a whole was .5392, showing that the learner increased their knowledge from before learning at 53.92 percent. 3) The learners' learning achievement mean scores before and after learning were different at the .05 level of statistical significance. 4) After learning and 2 weeks after learning the learners had different learning retention mean score at the .05 level of statistical significance, showing that the learners still had learning retention.

3. The Master of Education Program students' satisfaction with the instructor's teaching quality and learning aids in the Education Provision for Local Development Course as a whole was at the highest. When each aspect was considered, it was found that their satisfaction was also at the highest level in each of these aspects: content, instructor's teaching skills(in theory), instructor's teaching skills(in practice) instructor's characteristics, measurement and evaluation, instructor-student relationship, and learning aids respectively.

4. After using participatory action research together with plans for organization of learning activities, there were 6 major factors of success of the results of organization of learning from learner-centered action: 1) participation in action, determining needs, goals, and measurement and evaluation of learning in this course from the beginning; 2) awareness, positive attitudes, responsibility

for the course being learned in individual and group work; 3) intention to act to achieve the established agreement; 4) learning climate, the instructor being facilitator to stimulate learning in all sides throughout the program, having series of course books, media and tools for study, note-taking on accounts of after action review(AAR), having examples of case studies from the previous batches of students to compare the quality of works; 5) evaluation, summarization of work operation in the results from the model of learning from real learner-centered action for learners in knowledge, feelings and skills in field study; and 6) learning sharing among learners, instructor and learning network to generate the set of knowledge through practice.

Keywords : developing a model, learning from action, learner-centered learning and instruction

บทนำ

สังคมไทยควรสนับสนุนและส่งเสริมผู้สร้างความรู้ และมีผู้ใช้ความรู้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความสามารถในการแข่งขัน โดยมีเป้าหมายทางสังคม เพื่อทำให้สังคมไทยมีคุณค่า สังคมน่าอยู่ โดยใช้หลักการทางศาสนา คือ ขันธ 5 ของสังคมได้แก่ ศีลธรรม ปัญญา เศรษฐกิจถูกต้อง รัฐถูกต้อง และสังคมเข้มแข็ง(ไพบุลย์ วัฒนศิริ ธรรม. 2546: 13-14) สอดคล้องกับแผน

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2545–2549) ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนา คือ สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ และทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลก

ได้อย่างมีศักดิ์ศรี สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
2549 : 46-47)

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการ
ศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มุ่งเน้น
ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
และสถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาจัดการ
ศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ รวม
ไปถึงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน
ที่มุ่งเน้นการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และการ
พัฒนาระบบบริหารจัดการในสถานศึกษาให้
มีประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวให้ทันกับ
สภาพที่เปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ.
2542 : 2 -3) และมีการกำหนดเป็นนโยบาย
ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดกระบวนการศึกษาผ่าน
หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อเข้าไปช่วย
เหลือและวิจัยการดำเนินงานของหน่วยงาน
สถาบันทางการศึกษา องค์กรการบริหารส่วน
ตำบล/เทศบาล กลุ่มเครือข่ายองค์กรชุมชน
และอื่น ๆ และร่วมวิจัยในระดับสถาบันที่
สามารถเพิ่มมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา โดย
มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ
กับปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้อง
กับความต้องการของท้องถิ่นหลายรูปแบบ
ในเชิงสหวิชาการ และการเรียนรู้จากการ
ปฏิบัติ เน้นการใช้กระบวนการวิจัยเป็นตัว

ชี้นำในการศึกษา เพื่อการพัฒนางานและ
การเรียนรู้ที่มีความหมายที่เป็นระบบมากขึ้น
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 48-49)การ
จัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งระดับ
ประกาศนียบัตรบัณฑิต ระดับปริญญาโท
และระดับปริญญาเอก ของคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มุ่งให้ผู้เรียนได้
ทบทวน ไตร่ตรองการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติและ
ความตระหนักภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของ
ความเป็นคนไทย เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้
อย่างต่อเนื่อง และให้สอดคล้องกับบริบทของ
สังคมไทย สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา
ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542 และที่แก้ไขเพิ่ม พ.ศ. 2545 ซึ่งเน้นการ
พัฒนาที่คนเป็นศูนย์กลาง คนในชุมชน หรือ
องค์กรต้องมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อ
ให้สอดคล้องกับสภาวะของโลกที่เปลี่ยนไป
สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
มีความสุขในลักษณะองค์รวม ดังนั้นการ
รู้จักตนเอง รู้จักโลกภายนอก รู้จักทรัพยากร
และสามารถจัดการทรัพยากรเพื่อเพิ่มมูลค่า
สร้างงานสร้างรายได้ พึ่งพาตนเอง ลดราย
จ่าย ค้นหาเอกลักษณ์ความเป็นตัวของตัว
เองและองค์กร เป็นแนวทางของการพัฒนา
ที่ยั่งยืน โดยการจัดการ ศึกษาเพื่อพัฒนา
ท้องถิ่นเป็นรายวิชาหนึ่ง ที่เน้นการเรียนรู้

ควบคู่กับการปฏิบัติ พัฒนาคน การงานและองค์กรให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เกิดการพึ่งพาตนเอง พัฒนางานให้มีความต่อเนื่อง นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งผลถึงความเชื่อมั่น ความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทั้งส่วนบุคคล และกลุ่มองค์กร มีการจัดการ คน งาน เงิน วัสดุอุปกรณ์และเวลาที่สอดคล้องกับบริบท และสภาพของท้องถิ่น เกิดการพัฒนางานที่มีประสิทธิภาพ บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งการค้นหาคำตอบของการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลที่กระจายอำนาจในการบริหารจัดการ นำไปสู่การเรียนรู้จากการปฏิบัติในบริบทที่เป็นจริง ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและนำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และยกระดับความรู้ของบุคคลและกลุ่มผู้เรียน (ฉลาด จันทรมสมบัติ. 2550 : 4-6) ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเป็นตัวแทนเชื่อมโยงการเรียนรู้ของผู้เรียนและชุมชนที่เน้นทั้งภาคความรู้ ภาคปฏิบัติ และความรู้สึกรู้สีกต่อการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 สมควรที่จะได้นำไปสู่การปฏิบัติจริง สร้างองค์ความรู้ใหม่ของการเรียนรู้จากการปฏิบัติในระดับ

พื้นที่แบบมีส่วนร่วมทั้งอาจารย์ผู้สอน นิสิต และผู้นำในชุมชน จึงมีความหมายต่อการเรียนรู้ และควรค้นหาความรู้ความจริงร่วมกันว่าการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์สอนในระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องแสวงหารูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญร่วมกับนิสิตและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ค้นหาความรู้ความจริงที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทสังคมไทย ที่จะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างมีความหมาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคนในระดับบัณฑิตศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ในรายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ศูนย์การศึกษาศรีสะเกษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมควบคู่กับแผนดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเครือข่ายการเรียนรู้ หากค้นพบวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพจะนำไปสู่การเรียนรู้แบบบูรณาการ และประยุกต์ใช้กับตัว

บ่งชี้การประกันคุณภาพสถานศึกษา ตลอด
ทั้งเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ผู้สอน และ
วงวิชาการในการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ
และประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้
จากการปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของ
นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบ
การเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ยึดผู้เรียนเป็น
สำคัญจากการสอน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการ
ศึกษา 2552
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของ
นิสิตปริญญาโทที่มีต่อคุณภาพการสอนของ
อาจารย์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ในภาค
เรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552
4. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ
ผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็น
สำคัญของการเรียนการสอน ในภาคเรียนที่
1 ปีการศึกษา 2552

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่เหมาะสมควรเป็น
อย่างไร
2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของรูปแบบ
การเรียนรู้จากการปฏิบัติที่สอดคล้อง
กับบริบทในรายวิชาที่สอนควรเป็นอย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติ
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับปริญญาโท
ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
2. ทราบปัจจัยแห่งความสำเร็จของ
การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของนิสิตระดับปริญญาโท
ที่เรียนในรายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา
ท้องถิ่น
3. เป็นแนวทางในการวางแผน และ
พัฒนางานการจัดการเรียนการสอน หนังสือ
ตำรา เอกสารประกอบการสอน และเครื่อง
มือในการพัฒนางาน นวัตกรรมการเรียน
รู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใน
ระดับบัณฑิตศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์การใฝ่เรียนรู้ของ ไมเคิล มาร์ควอร์ตท์ (Marquardt, Michael. 1999 : 4-8, 33) ในกรอบที่ว่า การเรียนรู้ขององค์กร คือ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งกระบวนการและเป็นโปรแกรมที่ทรงอำนาจที่คนกลุ่มเล็กๆ มารวมกันแก้ปัญหาที่แท้จริงของคนที่เกิดในการทำงาน ขณะเดียวกันก็เน้นไปที่การเรียนรู้ ซึ่งมาร์ควอร์ตท์ ได้สร้างสมการในการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning/action reflection Learning) เกี่ยวข้องในการใคร่ครองปัญหาที่เป็นจริงโดยใช้ สูตร L (learning-การเรียนรู้) = P (programmed knowledge-ความรู้เดิม) + Q (questioning insights-การตั้งคำถาม) + R (reflection-การสะท้อนผล) และมีรูปแบบของการเรียนรู้ที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ

- 1) ปัญหา
- 2) การจัดตั้งกลุ่ม
- 3) การตั้งคำถามและกระบวนการสะท้อนผล
- 4) การวางแผนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติจริง
- 5) ข้อตกลงตามตัวชี้วัดและการเรียนรู้จากการปฏิบัติของทีม

6) ผู้อำนวยการความสะดวก และผู้วิจัยได้นำเอารูปแบบการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในส่วนของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มี 6 ขั้นตอน และแผนดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 11 กิจกรรมย่อย ของฉลาด จันทรสมบัติ (Chantarasombat. C., 2552 : 424-427) มาพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อค้นหาคำตอบรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่เหมาะสม โดยประยุกต์ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และแผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีองค์ประกอบหลัก 1) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมี 6 ขั้นตอน คือ

- (1) การกำหนดประเด็น และเป้าหมายร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียน
- (2) การวางแผนในการทำงานร่วมกัน
- (3) การปฏิบัติตามแผนและปรับปรุงพัฒนางาน
- (4) ประเมินผล และการสะท้อนผล การเรียนรู้
- (5) สรุปผลการดำเนินงาน และ

(6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 2) แผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้มี 13 กิจกรรมย่อย คือ

(1) การสร้างข้อตกลงในการกำหนดแผนจัดการเรียนรู้ในกลุ่มและงานเดี่ยว

(2) ทดสอบก่อนเรียน/วัดความรู้เดิม

(3) แนะนำชุดวิชาเครื่องมือ นวัตกรรม การเรียนรู้

(4) ดำเนินการตามแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ตามประเด็นการเรียนรู้ของชุดวิชาและจากกรณีศึกษา

(5) ทดสอบระหว่างเรียนโดยการคิดวิเคราะห์ และใช้แบบบันทึกหลังการปฏิบัติ(AAR)

(6) นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าจากการปฏิบัติจริงของกลุ่มในห้องเรียน และให้สมาชิก ผู้วิจัยสะท้อนผลอภิปรายซักถาม

(7) สรุปผล เขียนรายงานการศึกษา ค้นคว้าเป็นรูปเล่ม

(8) นำเสนอ และสะท้อนผลการศึกษาชุดวิชาเป็นแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคล ในชั้นเรียน

(9) ประเมินผลภาคความรู้ทดสอบ หลังเรียน

(10) ประเมินผลภาคความรู้หลัง

เรียนจบแล้วอีก 2 สัปดาห์

(11) ประเมินผลการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาโดยรวมโดยใช้การสนทนากลุ่มย่อยและการอภิปรายกลุ่มใหญ่

(12) การประเมินความพึงพอใจในการสอนของอาจารย์ผู้สอน

(13) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุดความรู้ของทีมที่จัดแจ้งในเวทีระดับเครือข่ายการเรียนรู้

ระเบียบวิธีวิจัย

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำแนกได้

1.1 ผู้วิจัยหลัก คือ ผู้วิจัย

และทำหน้าที่สอนในรายวิชาการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ศูนย์ศรีสะเกษ

1.2 ผู้ร่วมวิจัย

1.2.1 คือ นิสิตที่ลง

ทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 และเรียนในรายวิชาการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ศูนย์ศรีสะเกษ ทั้งหมด 47 คน เป็นกลุ่มทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณา

คัดเลือกได้เป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัยจำนวน 45 คน ถือเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ เหนือในการพิจารณากลุ่มตัวอย่างเข้าเรียน และร่วมกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่กำหนด มีชิ้นงาน และต้องร่วมสรุปผล สะท้อนผล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งระดับรายบุคคล และทีมงาน/กลุ่มเรียนรู้

1.2.2 คือ ผู้นำ ผู้รู้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา งาน กิจกรรมและโครงการ ในขอบเขตที่เป็นประเด็น เนื้อหา ของหมู่บ้านต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียง หรือหมู่บ้านแห่งการเรียนรู้ หรือหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งตามกรอบการศึกษาค้นคว้า ซึ่งเป็นแกนนำของชุมชนถือเป็น ผู้ร่วมวิจัยได้เลือกตามประเด็นที่ศึกษาค้นคว้า ร่วมกัน เป็นผู้ร่วมวิจัยที่ให้ข้อมูล ถ่ายทอด ประสบการณ์ เรื่องเล่า ถอดองค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน หมู่บ้านละ 10-15 คน

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 รายกลุ่ม/ทีมงาน ผู้ร่วม วิจัย 45 คน แบ่งนิสิตออกเป็น 8 กลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน ให้ไปศึกษาร่วมกับผู้นำชุมชน ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอ เพียงต้นแบบที่เป็นกลุ่มเป้าหมายตามข้อตกลง ที่ผู้ร่วมวิจัยได้ทำการคัดเลือกเป็นหมู่บ้านที่

จะศึกษาค้นคว้าเป็นกรณีศึกษา ตามเกณฑ์ ที่กำหนด จำนวน 8 หมู่บ้านตามกลุ่มที่กลุ่ม ผู้ร่วมวิจัยได้พิจารณาคัดเลือก ถือเป็นผู้ร่วม วิจัยในระดับชุมชนหมู่บ้าน ๆ ละอย่างน้อย 15 คน ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ คือ รายงาน การศึกษาค้นคว้าชุมชนต้นแบบ และบทความ วิชาการ

2.2 รายบุคคล เป็นนิสิตที่

เรียนในรายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ท้องถิ่น ศูนย์จังหวัดศรีสะเกษ มาเรียนอย่าง ต่อเนื่อง รวม 45 คน ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้ด้วยตนเองตามหนังสือชุดวิชา การบันทึกหลังการปฏิบัติ และแฟ้มสะสม ผลงาน

1.3 ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย ระหว่างวันที่ 4 มิถุนายน 2552- 5 ตุลาคม 2552 รวมเป็นเวลา 4 เดือน

2. ระเบียบวิธีวิจัย

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จาก การปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญครั้งนี้ ใช้ ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยประยุกต์ใช้การวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มี 6 ขั้นตอน คือ

- 1) การกำหนดประเด็นและเป้าหมาย ร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียน
- 2) การวางแผนในการทำงานร่วมกัน

- 3) การปฏิบัติตามแผนและปรับปรุง พัฒนางาน
 - 4) ประเมินผล และการสะท้อนผล การเรียนรู้
 - 5) สรุปผลการดำเนินงาน และ
 - 6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ควบคู่กับ แผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 13 กิจกรรมย่อย ได้แก่
 - 1) การสร้างข้อตกลงในการเรียนรู้ จากการปฏิบัติทั้งงานกลุ่มและงานเดี่ยว
 - 2) ทดสอบก่อนเรียน/วัดความรู้เดิม
 - 3) แนะนำชุดวิชาเครื่องมือ นวัตกรรม การเรียนรู้
 - 4) ดำเนินการตามแผนจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตามประเด็นการเรียนรู้ของชุดวิชาและจาก กรณีศึกษา
 - 5) ทดสอบระหว่างเรียนโดยการ คิดวิเคราะห์ และใช้แบบบันทึกหลังการ ปฏิบัติ(AAR)
 - 6) นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าจาก การปฏิบัติจริงของกลุ่มในห้องเรียน และให้ สมาชิก ผู้วิจัยสะท้อนผลอภิปรายซักถาม
 - 7) สรุปผล เขียนรายงานการศึกษา ค้นคว้าเป็นรูปเล่ม
 - 8) นำเสนอ และสะท้อนผลการศึกษา
 - ชุดวิชาเป็นแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคลในชั้น เรียน
 - 9) ประเมินผลภาคความรู้ทดสอบ หลังเรียน
 - 10) ประเมินผลภาคความรู้หลังเรียน จบแล้วอีก 2 สัปดาห์
 - 11) ประเมินผลการเรียนรู้การจัดการ เรียนการสอนในรายวิชาโดยรวมโดยใช้การ สนทนากลุ่มย่อยและการอภิปรายกลุ่มใหญ่
 - 12) การประเมินความพึงพอใจใน การสอนของอาจารย์ผู้สอน
 - 13) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุดความ รู้ของทีมที่ชัดเจน
3. เครื่องมือในการวิจัย มี 2 ประเภท คือ เครื่องมือในการพัฒนางาน และเครื่อง มือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกได้ดังนี้
- 3.1 เครื่องมือในการพัฒนางาน ได้แก่
 - 3.1.1 หนังสือ ชุดวิชา การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น
 - 3.1.2 วารสารการบริหาร และพัฒนา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม
 - 3.1.3 แผนดำเนินงาน จัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 6 แผน

3.1.4 บทวิทัศน์ 1) เรื่องบ้านกฎหมาย เศรษฐกิจพอเพียง 2) ปัญญาจากการปฏิบัติ บทเรียนจากพิชิต 3) การเสริมต่อการเรียนรู้องค์กรชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองของมหาสารคาม

3.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัว เลือก จำนวน 110 ข้อ โดยใช้ค่า t -test สัดส่วน 27 % ของ Chung Teh Fan มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ถึง 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.80

3.2.2 แบบบันทึกหลังการปฏิบัติ (After Action Review) ปรับปรุงจากเนาวรัตน์ พลายน้อย (2548: 1-5) และฉลาด จันทรมบัติ (2552 : 119-120) ซึ่งเป็นประเด็นในการตั้งคำถาม มีทั้งหมด 8 ประเด็น คือ

- 1) เราวางแผนไว้อย่างไร อะไรคือจุดหมายในการปฏิบัติงาน
- 2) เมื่อเราดำเนินงานมาระยะหนึ่งแล้วมีอะไรเกิดขึ้น
- 3) สิ่งใดเป็นไปตามแผนที่วางไว้/

ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น

4) เรามีปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานอะไรบ้าง

5) เราสามารถทำอะไรได้ให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

6) มีการจัดบันทึกผลการปฏิบัติงานเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ เรื่องอะไรบ้าง

7) ในการทำงานครั้งต่อไปสิ่งใดที่เราจะปฏิบัติให้แตกต่างจากครั้งที่ผ่านมา

8) ในครั้งต่อไป คาดว่าท่านและกลุ่มของท่านจะนำชิ้นงานอะไรมานำเสนอเล่าเรื่อง หรือแสดงต่อเครือข่ายการเรียนรู้

3.2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อคุณภาพการสอนของอาจารย์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ รายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นซึ่งปรับปรุงจากฉลาด จันทรมบัติ (2551: 109) แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีทั้งหมด 41 ข้อ มีทั้งหมด 7 ด้าน คือ

- 1) ด้านเนื้อหาวิชา
- 2) ด้านทักษะการสอนของอาจารย์ (ทฤษฎี)

3) ทักษะการสอนของอาจารย์
(ปฏิบัติ)

4) ด้านคุณลักษณะของอาจารย์

5) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์
และนิสิต

6) ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

7) ด้านการวัดและประเมินผล

ตอนที่ 3 เป็นคำถาม แบบปลายเปิด
เป็นข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ
(ระบุ) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้ง
ฉบับเท่ากับ .75

3.2.4 ประเด็นในการสนทนากลุ่ม ผลจากการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาการ
จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่ผ่านมาผู้เรียน
ได้รับประสบการณ์ การเรียนรู้ตามประเด็น
ต่อไปนี้มีมากน้อยแค่ไหน อย่างไร มีปัจจัย
แห่งความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ในองค์
ประกอบอะไรบ้าง ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นขึ้นใช้
การประเมินผลครั้งนี้ทั้งหมด 11 ประเด็น คือ

- 1) ความรู้ ความเข้าใจ
- 2) ความรู้สึก นึกคิด
- 3) ทักษะการปฏิบัติงานภาคสนาม
- 4) อาจารย์ผู้สอน
- 5) หนังสือ ชุดวิชา
- 6) สื่อ เครื่องมือ เรื่องเล่า
- 7) บันทึกหลังการปฏิบัติ

8) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน
และมาเรียน 8 ชิ้นงานกลุ่ม

9) ชิ้นงานเดี่ยว

10) การนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้า
และ

11) อื่นๆ และให้ผู้ร่วมวิจัยได้จัด
อันดับความสำคัญจากอันดับที่ 1 ถึงอันดับ
สุดท้าย

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบ
การเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็น
สำคัญ

1.1 การพัฒนาโดยการสร้าง
รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ โดยนำวิธีการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ
ของมาร์ควอร์คท์ (Marquardt. 1999 : 29)
การพัฒนาแผนการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของฉลาด จันทรสุมบัตติ
(2551 : 192-195) และ การพัฒนาการเรียน
รู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของ
ฉลาด จันทรสุมบัตติ (Chantarasombat,C.
2009 : 424-427) มาพัฒนาเป็นรูปแบบการ
เรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยปฏิบัติการ

แบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน

1) การกำหนดประเด็นและเป้าหมาย
ร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียน

2) การวางแผนในการทำงาน
ร่วมกัน

3) การปฏิบัติตามแผนและปรับปรุง
พัฒนางาน

4) ประเมินผล และการสะท้อนผล
การเรียนรู้

5) สรุปผลการดำเนินงาน และ

6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ
แผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้
เป็นองค์ประกอบ 13 กิจกรรมย่อย ได้แก่

1) การสร้างข้อตกลงในการกำหนด
แผนจัดการเรียนรู้ฐานกลุ่มและงานเดี่ยว

2) ทดสอบก่อนเรียน/วัดความรู้เดิม

3) แนะนำชุดวิชาเครื่องมือ นวัตกรรม
การเรียนรู้

4) ดำเนินการตามแผนจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์
ตามประเด็นการเรียนรู้ของชุดวิชาและจาก
กรณีศึกษา

5) ทดสอบระหว่างเรียนโดยการ
คิดวิเคราะห์ และใช้แบบบันทึกหลังการ
ปฏิบัติ(AAR)

6) นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าจาก

การปฏิบัติจริงของกลุ่มในห้องเรียน และให้
สมาชิก ผู้วิจัยสะท้อนผลอภิปรายซักถาม

7) สรุปผล เขียนรายงานการศึกษา
ค้นคว้าเป็นรูปเล่ม

8) นำเสนอ และสะท้อนผลการศึกษา
ชุดวิชาเป็นแฟ้มสะสมผลงานรายบุคคลในชั้น
เรียน

9) ประเมินผลภาคความรู้ทดสอบ
หลังเรียน

10) ประเมินผลภาคความรู้หลังเรียน
จบแล้วอีก 2 สัปดาห์

11) ประเมินผลการเรียนรู้การจัดการ
เรียนการสอนในรายวิชาโดยรวมโดยใช้การ
สนทนากลุ่มย่อยและการอภิปรายกลุ่มใหญ่

12) การประเมินความพึงพอใจใน
การสอนของอาจารย์ผู้สอน

13) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุดความรู้
ของทีมที่จัดแจ้งในเวทีระดับเครือข่ายการ
เรียนรู้ แล้วนำรูปแบบการเรียนรู้จากการ
ปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 5 ท่าน คือ

1) รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม
ศรีสะอาด ด้านวิจัย ประเมินผลและการเรียนรู้

2) รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร
ชีวพิมาย ด้านการบริหารการศึกษาและ
นวัตกรรมการเรียนรู้

3) รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ ด้านจิตวิทยาพัฒนาการผู้ใหญ่และการศึกษานอกระบบ

4) ดร.นิราศ จันทระจิต ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

5) ดร.ธีระวัฒน์ เขียมแสง ด้านการบริหารและการจัดการความรู้ในองค์กร ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญพบ ดังนี้

(1) ความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

(2) ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด และ

(3) ความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับแผนการดำเนินกิจกรรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดเช่นกัน

1.2 คำแนะนำการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีองค์ประกอบหลัก คือ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน ใช้ควบคู่กับแผนดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้

13 กิจกรรมย่อยตามที่ระบุในข้อ

1.1 โดยใช้ไปปรับปรุงไป ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสม ความสอดคล้องกับบริบทและมีประสิทธิภาพให้เป็นแผนดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ย่อยจริงในช่วงที่ 2 แต่ ยังใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน ส่วนแผนดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทดลองใช้แล้วปรับเป็น 21 กิจกรรมย่อย คือ

1) สำรวจความต้องการ จุดเน้น การวัดผลประเมินในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) พิจารณาร่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้มีข้อสรุปเป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้

3) ทบทวนข้อตกลง เป้าหมาย รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) ผู้วิจัยหลักและผู้ร่วมวิจัยรับรองรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติและแผนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทหน้าที่รายบุคคลและทีม

5) กำหนดเป้าหมายที่ทำหาย มีตัวชี้วัดความสำเร็จผลลัพธ์ของผู้เรียนทั้งชั้นงาน เคียว ชั้นงานกลุ่ม

6) ใช้กรณีศึกษา/ปฏิบัติการศึกษา

ค้นคว้าจริงของผู้ร่วมวิจัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการลงปฏิบัติภาคสนามตามโครงการที่วางไว้

7) ดำเนินการตามแผนดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยใช้หนังสือชุดวิชาสื่อวิทัศน์ บันทึกหลังการปฏิบัติ(AAR)

8) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปฏิบัติงานทั้งชิ้นงานเดี่ยวจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน ชิ้นงานกลุ่มรายงานการศึกษาค้นคว้า โดยเทียบเคียงผลงานของนิสิตรุ่นก่อนๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนางาน

9) ยกระดับความรู้โดยบทวิทัศน์และกรณีศึกษาการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น นำไปสู่การวิเคราะห์ สังเคราะห์ตามประเด็น

10) ประเมินผลก่อนเรียนใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบบันทึกก่อนการปฏิบัติ(BAR) ก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้

11) ประเมินผลระหว่างเรียนใช้เครื่องมือวัดตามหนังสือชุดวิชาที่ได้กำหนดในแต่ละบทรวม 8 บท และใช้แบบบันทึกระหว่างการปฏิบัติ(WAR)

12) ประเมินผลหลังเรียนใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ฉบับก่อนเรียนแบบบันทึกหลังการปฏิบัติ(AAR)

13) ประเมินความพึงพอใจต่อการสอนของอาจารย์ และประเด็นในการสนทนากลุ่มวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ

14) ประเมินความคงทนการเรียนรู้หลังจากเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ฉบับหลังเรียน

15) การตั้งคำถาม และเสวนากลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ โดยใช้แผนที่ความคิด ใบงาน และการจดบันทึก

16) เสนอผลการดำเนินงานของกลุ่มเกิดจากการเรียนรู้เป็นทีม รายงานการศึกษาค้นคว้าในกลุ่มใหญ่

17) เสนอผลการดำเนินงานของบุคคลการเรียนรู้ด้วยตนเองจัดทำแฟ้มสะสมกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่

18) ผู้วิจัยหลักเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขผลงานของกลุ่ม/ทีม และรายบุคคล ให้เกิดความสมบูรณ์

19) จัดนิทรรศการแสดงผลงานของกลุ่ม/เดี่ยวในห้องเรียน ให้เกิดความภาคภูมิใจในชิ้นงาน

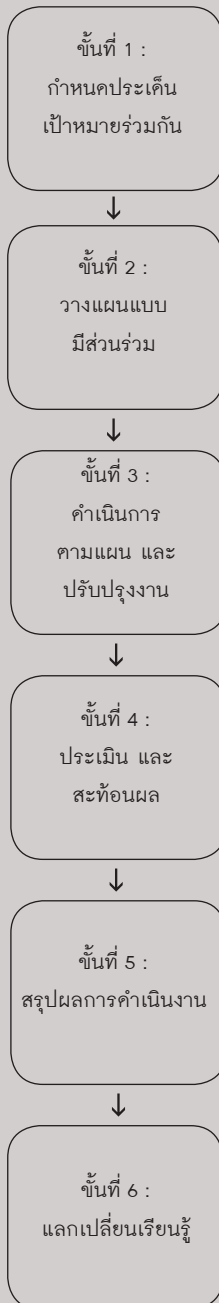
20) ยกระดับองค์ความรู้การเขียนบทความวิชาการโดยการเรียนรู้จากวารสารวิชาการ วิทยากร และกรณีศึกษา

21) คัดแทนผู้ร่วมวิจัยนำเสนอผลงานวิชาการในลักษณะของบทความวิจัยบท

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การดำเนินงานตามแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- 1) สำรวจความต้องการ จุดเน้น การวัดผลประเมินในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 2) พิจารณาร่างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้มีข้อสรุปเป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้
- 3) ทบทวนข้อตกลง เป้าหมาย รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 4) ผู้วิจัยหลักและผู้ร่วมวิจัยรับรองรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติและแผนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทหน้าที่รายบุคคลและทีมงาน
- 5) กำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย มีตัวชี้วัดความสำเร็จผลลัพธ์ของผู้เรียนทั้งชั้นงานเดี่ยว ชั้นงานกลุ่ม
- 6) ใช้กรณีศึกษา/ปฏิบัติการศึกษาค้นคว้าจริงของผู้ร่วมวิจัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการลงปฏิบัติภาคสนามตามโครงการที่วางไว้
- 7) ดำเนินการตามแผนดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยใช้หนังสือคู่มือฯ สื่อวีดิทัศน์ บันทึกหลังการปฏิบัติ (AAR)
- 8) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปฏิบัติงานทั้งชั้นงานเดี่ยว ชั้นงานกลุ่มโดยเทียบเคียงกับผลงานของนิศารุ่นก่อนๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนางาน
- 9) ยกระดับความรู้โดยบทวีดิทัศน์ และกรณีศึกษาการวิจัยนำไปสู่การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความประเด็น
- 10) ประเมินผลก่อนเรียนใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบบันทึกก่อนการปฏิบัติ (BAR) ก่อนดำเนินการ
- 11) ประเมินผลระหว่างเรียนใช้เครื่องมือวัดคามหนังสือคู่มือฯที่ได้กำหนดในแต่ละบทรวม 8 บท และใช้แบบ บันทึกระหว่างการปฏิบัติ (WAR) จัดทำแฟ้มสะสมผลงาน
- 12) ประเมินผลหลังเรียนใช้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ฉบับก่อนเรียน แบบบันทึกหลังการปฏิบัติ (AAR)
- 13) ประเมินความพึงพอใจต่อการสอนของอาจารย์ และประเด็นในการสนทนากลุ่มวิเคราะห์ ปัจจัยความสำเร็จ
- 14) ประเมินความคงทนการเรียนรู้หลังจากเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ ฉบับหลังเรียน
- 15) การตั้งคำถาม และเสวนากลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ โดยใช้แผนที่ความคิด ใบงานและการจดบันทึก
- 16) เสนอผลการดำเนินงานของกลุ่มเกิดจากการเรียนรู้เป็นทีม รายงานการศึกษาค้นคว้า ในกลุ่มใหญ่
- 17) เสนอผลการดำเนินงานของบุคคลการเรียนรู้ด้วยตนเองจัดทำแฟ้มสะสมกลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่
- 18) ผู้วิจัยหลักเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขผลงานของกลุ่ม/ทีม และรายบุคคล ให้เกิด ความสมบูรณ์
- 19) จัดนิทรรศการแสดงผลงานของกลุ่ม/ผลงานเดี่ยวในห้องเรียน ให้เกิดความภาคภูมิใจในชั้นงาน
- 20) ยกระดับองค์ความรู้การเขียนบทความวิชาการโดยการเรียนรู้จากวารสารวิชาการ วิทยากร และกรณีศึกษา
- 21) ตัวแทนผู้ร่วมวิจัยนำเสนอผลงานวิชาการในลักษณะของบทความวิจัยบนเวทีวิชาการ เครือข่ายการเรียนรู้

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เวทีวิชาการเครือข่ายการเรียนรู้

ผลจากการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ใช้ควบคู่กับแผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพัฒนาการสูงขึ้นทั้งภาคความรู้ ภาคปฏิบัติ ภาคความรู้สึก และมีผลลัพธ์ของผลงานทั้งบุคคล ทีม/กลุ่ม และเครือข่ายการเรียนรู้จริง มีรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ผ่านการทดลองใช้ ดังภาพประกอบ 1

2. ผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีองค์ประกอบหลัก คือ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน และใช้ควบคู่กับแผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 21 กิจกรรมย่อย โดยสามารถนำมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพของแผนดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่พัฒนาขึ้นโดยรวมมีประสิทธิภาพของกระบวนการปฏิบัติต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ความรู้ เท่ากับ 84.86/78.03 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด คือ 80/80

2.2 คัดนี้ประสิทธิภาพของ

แผนดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมมีค่าเท่ากับ .5329 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนร้อยละ 53.92

2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ความคงทนในการเรียนรู้หลังจากการสอนไปแล้ว 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยหลักได้นำแบบทดสอบฉบับเดียวกันกับฉบับหลังเรียนไปทดสอบซ้ำอีกครั้ง พบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยระหว่างหลังเรียนกับหลังเรียนแล้ว 2 สัปดาห์มีค่าเฉลี่ยแตกต่างจากอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ผู้เรียนยังมีความรู้ ความเข้าใจคงอยู่ในช่วงระยะเวลาที่วัดผลนั้น ซึ่งถือว่าผู้เรียนมีความคงทนต่อการเรียนรู้

3. ความพึงพอใจของนิสิตปริญญาโทที่มีต่อคุณภาพการสอนของอาจารย์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ในรายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .38 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพึง

พอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ มีค่าเฉลี่ย 4.81 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .26 ด้านทักษะการสอนของอาจารย์(ทฤษฎี) มีค่าเฉลี่ย 4.76 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .35 ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.71 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .34 ด้านเนื้อหา 4.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .28 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนิสิต มีค่าเฉลี่ย 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .39 ด้านทักษะการสอนของอาจารย์(ปฏิบัติ) มีค่าเฉลี่ย 4.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .45 เรียงตามลำดับ ส่วนด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .51

4. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผลการจัดการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลลัพธ์ หลังจากใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมควบคู่กับแผนดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการสนทนากลุ่มและจัดอันดับความสำคัญของผู้ร่วมวิจัยหรือผู้เรียน คือ

1) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและมาเรียน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการ เป้าหมาย การวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาตั้งแต่เริ่มแรก

2) กลุ่มผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริงตามพฤติกรรมที่พึงประสงค์ครบองค์ประกอบของความรู้ที่คาดหวังทั้ง

(1) ภาควิชาความรู้ ความเข้าใจ ได้แก่ การบูรณาการความรู้ไปใช้ในท้องถิ่น สร้างองค์ความรู้ใหม่ และประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้สู่ท้องถิ่น

(2) ความรู้สึก นึกคิด ได้แก่ มีเจตคติที่ดีในการทำงานเป็นกลุ่ม การเข้าใจสภาพปัญหาของท้องถิ่น เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนเพื่อท้องถิ่น และประทับใจภูมิปัญญาของชุมชน

(3) ทักษะการปฏิบัติงานภาคสนาม

(4) อาจารย์ผู้สอน เป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการจัดการความรู้

(5) หนังสือ ชูวิชา ได้แก่ มีความสมบูรณ์ครอบคลุมเนื้อหา คำอธิบายรายวิชา ค้นคว้าหาความรู้ได้ เป็นแนวทางนำไปสู่การศึกษา ใช้เป็นเอกสารอ้างอิง ผู้เรียนรู้จักการประเมินตนเองทั้งก่อนและหลัง และให้ความรู้ที่หลากหลาย

(6) สื่อ เครื่องมือ เรื่องเล่าที่ตีพิมพ์คุณภาพ ที่ผ่านการวิจัย มีการจัดการความรู้และสกัดเป็นองค์ความรู้

(7) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้แบบบันทึกหลังการปฏิบัติ นำไปสู่การสร้างวินัยในการจดบันทึก จัดทำแฟ้มสะสมผลงาน และการวิจัยปฏิบัติการของผู้เรียนต่อไป

(8) มีผลลัพธ์ของงานทั้งชิ้นงานกลุ่ม คือ รายงานการศึกษาชุมชนเศรษฐกิจชุมชน ค้นแบบในระดับจังหวัด มีการนำเสนอผลการศึกษาทุกกลุ่ม

(9) เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้หรือของดีในระดับจังหวัด และมีบทความวิชาการนำเสนอในเวทีวิชาการเครือข่ายการเรียนรู้ และชิ้นงานเดี่ยว มีการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแผนการเรียนรู้ในหนังสือชุดวิชา และเกิดเป็นแฟ้มสะสมผลงาน ผู้เรียนมีความมั่นใจในการเรียนรู้มากขึ้น

(10) การนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าโดยผ่านการจัดการความรู้ที่ใช้ฐานของการวิจัยในลักษณะบทความวิชาการในเวทีเครือข่ายการเรียนรู้ข้ามศูนย์ และ

(11) เกิดองค์ความรู้จากการวิจัยการศึกษาค้นคว้าโดยผ่านการเรียนรู้จากกรปฏิบัติจริง ซึ่งอาจต้องนำไปปรับปรุงพัฒนาให้มีมาตรฐานสูงขึ้น

อภิปรายผล

1. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นรูปแบบที่พบว่า มีความสำเร็จบังเกิดผลตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก ในการพัฒนารูปแบบผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดมาจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ผลการวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิในระดับสากล และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยที่ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในเทคนิคการพัฒนา เช่น ใช้แนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติองค์การไฝ่เรียนรู้ของ มาร์ควอร์คท์ (Marquardt) บูรณาการเทคนิคการพัฒนา ได้แก่ ใช้หลักทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับ คือ

1) ระเบิดจากข้างใน ที่มุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน ต้องสร้างความแข็งแกร่งให้คนในชุมชน บุคคลที่เราไปพัฒนาให้มีสภาพความพร้อมที่จะรับเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2550 : 6) ร่วมกับหลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติ หลักการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และอื่นๆ เช่น

1) การกำหนดประเด็นและเป้าหมาย

ร่วมกันระหว่างอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียน

- 2) การวางแผนในการทำงานร่วมกัน
- 3) การปฏิบัติตามแผนและปรับปรุงพัฒนางาน
- 4) ประเมินผล การสะท้อนผลและสรุปผลการดำเนินงาน และ
- 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแผนกิจกรรมการดำเนินงานทั้ง 21 กิจกรรมย่อยทำให้เกิดเกิดเป็นภาพลักษณ์ผลงานของผู้เรียนเชิงประจักษ์และ มีการบูรณาการพัฒนาค้นให้เกิดทั้งภาคความรู้ ทฤษฎี ภาควิชาปฏิบัติ และภาคความรู้สู่การนึกคิด เกิดความรู้สึที่ดีต่อการเรียนรู้ อาจารย์ผู้สอน ตนเอง เพื่อนร่วมชั้นเรียน การค้นพบครั้งนี้สอดคล้องกับสมการทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติองค์กรไฝ่เรียนรู้ของ ค้นพบของมาร์ควอร์คท์ (Marquardt. 1999 : 29)โดยเพิ่มอีกกิจกรรมคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing) ดังนั้นสามารถเขียนเป็นหลักการของการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ คือ การเรียนรู้(Learning) เท่ากับความรู้เดิม บวกโปรแกรมการดำเนินงานพัฒนา(Programmed Knowledge) บวกการตั้งคำถาม การบันทึกหลังการปฏิบัติและเสวนา (Question Insight) บวก การไต่ตรอง สะท้อนความคิด การสรุปผลลัพท์

ที่เกิดขึ้น (Reflection & conclusion) และบวก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing) ที่มีความหมายและเป้าหมายชัดเจนของการเรียนรู้ที่ผ่านการปฏิบัติ มีการถอดองค์ความรู้และการจัดการความรู้ของบุคคลและทีม/กลุ่ม ผู้วิจัยเขียนเป็นหลักการ ทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติในการวิจัยครั้งนี้เป็นสูตรได้ ดังนี้ $L = P + Q + R + S$ ซึ่งมีหลักฐานสำคัญบางส่วนบ่งชี้ความสำเร็จสมควรนำมาวิจารณ์ ได้แก่

1.1 เกิดบุคคลในการเรียนรู้ ทุกกลุ่มมีชุมชนนักปฏิบัติในกลุ่ม 4 กลุ่ม ได้แก่ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ผู้ปฏิบัติงานกลุ่ม (Practitioner) ผู้จดบันทึก (Note Taker) และผู้ประสานงาน (Network Manager) สอดคล้องกับ ดิลเวิร์ท (Dilworth. 1998 : 35) ตัวเชื่อมสำคัญที่สุดสู่การเรียนรู้จากการปฏิบัติ คือ ผู้นำคนมารวมกันเพื่อแก้ปัญหา ต้องการให้แก้ปัญหาลุล่วง แต่คุณค่าเบื้องต้นอยู่ที่การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ความสามารถในการเรียนรู้ขององค์กรจะส่งผลการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับ โนนากะและทาเกอุชิ (Nonaka and Takeuchi. 1995 : 20-25) การสร้างทีมจัดการเริ่มที่ตัวบุคคลเป็นหลักสมาชิกในองค์กรเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการจัดการความรู้ คือ ผู้จัดการความรู้ตัวจริงเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานหลัก กลุ่มผู้บริหาร

ระดับกลางเป็นพวกตีความ แปลงความรู้ให้เป็นความรู้ในกระดาศ กลุ่มผู้บริหารความรู้ทำหน้าที่กำหนดเป้าหมาย สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนและคอยสกัดความรู้ให้เกิดมูลค่า สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2548 : 23-48) บุคคลสำคัญในการจัดการความรู้ในองค์กร ได้แก่ คุณอำนวย เป็นผู้ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในเชิงกิจกรรม ระบบและวัฒนธรรม คุณกิจ เป็นผู้ปฏิบัติงานกลุ่ม ถือเป็นนักจัดการความรู้หรือ ผู้ดำเนินกิจกรรมประมาณร้อยละ 90 ของทั้งหมด คุณลิขิต เป็นผู้จดบันทึกข้อมูลในกิจกรรมการจัดการความรู้ เรื่องเล่าสรุปแก่นความรู้ บันทึกการประชุม และคุณประสาน เป็นผู้ทำหน้าที่ประสานเครือข่ายการจัดการความรู้ระหว่างกลุ่มองค์กร

1.2 เกิดทีมแห่งการเรียนรู้จากการปฏิบัติซึ่งมีที่มาของความรู้ได้จากการตั้งคำถาม ประเด็นการทำงานที่ทำทายทั้งงานเดี่ยว คือ แฟ้มสะสมผลงาน และงานกลุ่ม คือ การศึกษาชุมชนหมู่เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จะมีการรวมกลุ่มวางแผนดำเนินการแก้ปัญหาด้วยการปฏิบัติจริงจนสำเร็จ สะท้อนผล สรุปบทเรียนเกิดองค์ความรู้ที่เหมาะสม นำไปสู่การแลกเปลี่ยนความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ตามประเด็น

ที่สนใจ เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มหรือทีมที่เหมาะสมบรรลุความมุ่งหวังที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย การสร้างความรู้ การจำแนก การจัดเก็บ การนำไปใช้ การประเมินผล และการแลกเปลี่ยนความรู้ สอดคล้องกับ หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2550 : 32) ทรงมีพระราชดำริความว่า รู้ รัก สามัคคี ซึ่งบุคคลและกลุ่มคนจะต้องรู้ รู้ว่าการจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหาและรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา มีความรัก ที่จะต้องพิจารณาเข้าไปที่ลงมือปฏิบัติแก้ปัญหา นั้นๆ และ ความสามัคคีที่จะปฏิบัติลงไปในนั้นๆ และ ความสามัคคีที่เราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กรเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2545 : 21) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่เพียงพอที่จะทำให้เรื่องนั้นสำเร็จ เพราะคนอื่น ๆ องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องไม่ได้เรียนรู้ การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติเท่านั้นจะบังเกิดผลสำเร็จซึ่งต้องจัดการความรู้ผ่านการปฏิบัติเป็นชุดความ

รู้ของแต่ละกลุ่มองค์กร และสอดคล้องกับเนาวรัตน์ พลายน้อย (2546 : 2-5) ที่กล่าวว่า การจดบันทึกหลังการปฏิบัติ (AAR) ถือเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญในการสกัดแก่นของความรู้ ข้อค้นพบของบุคคลหรือองค์กรที่เหมาะสม และสอดคล้องกับ ฉลาด จันทรสัมบัติ (Chantarasombat, C. 2009 : 424-427) การเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติซึ่งมีที่มาของความรู้ได้จากปัญหา การตั้งคำถาม การแก้ปัญหาด้วยการปฏิบัติจริงจนเกิดองค์ความรู้ที่เหมาะสม นำไปสู่การจัดการความรู้ตามประเด็นที่สนใจประกอบด้วยการสร้างความรู้ การจำแนก การจัดเก็บ การนำไปใช้ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ เกิดเครือข่ายการเรียนรู้กับตัวบุคคลและทีมงานที่กว้างขึ้น โดยใช้ชิ้นงานกลุ่มไปนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าในลักษณะบทความวิชาการ บทความประชุมวิชาการงานครบรอบ วันศึกษาศาสตร์ ประจำปี 2552 ณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กับเครือข่ายการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดอุดธานี และจังหวัดหนองคาย ทำให้ตัวแทนนิสิตที่ขึ้นนำเสนอมีความภาคภูมิใจ เพราะเมื่อเสร็จสิ้นการนำเสนอได้รับมอบเกียรติบัตรจากผู้บริหารมหาวิทยาลัย และได้รับบทเรียนข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไขบทความวิชาการที่

มีมาตรฐาน ทั้งจากวิทยากร ผู้ดำเนินการนำเสนอผลงาน และผู้นำเสนอผลงานวิชาการอย่างกว้างขวาง ถือเป็นการสร้างค่านิยมที่ดีขององค์กร สอดคล้องกับฉลาด จันทรสัมบัติ (Chantarasombat, C. 2009 : 454-455) รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้เครือข่ายวิจัยทางการศึกษา ที่เหมาะสม ซึ่งมีจุดเน้นเพิ่มเติมต่อยอดตามรูปแบบในส่วนของ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีความหมาย เพื่อให้การจัดโครงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนเป็นไปตามความมุ่งหมายของการวิจัย ได้ออกแบบขั้นตอนนี้เป็นประเด็นที่ท้าทาย โรงเรียนที่เป็นกลุ่มอย่างจะสามารถคิดเป็น ทำเป็นและแก้ไขปัญหาได้หรือไม่ โดยส่งเสริมให้โรงเรียนได้การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน และนำเสนอผลงานวิจัย ภาคบรรยายทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ ซึ่งโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสองให้ความสนใจเป็นอย่างดี มาเตรียมจัดนิทรรศการแสดงผลงานวิชาการก่อนวันงาน 1 วัน แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมและความภาคภูมิใจในการนำเสนอผลงานวิจัยในเวทีวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยขอนแก่น และมีนักเรียนของโรงเรียนเข้าร่วมเพื่อนำเสนอโครงการ

ที่ตนเองและเพื่อน เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ ที่เป็นรูปธรรม

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในรายวิชาที่สอนมีผลลัพธ์เกิดขึ้นจริงกับผู้เรียน ทั้งในส่วนของผลการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และแผนดำเนินการจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งกระบวนการภาคปฏิบัติและผลลัพธ์ของภาคความรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีดัชนีประสิทธิผลของผู้เรียนหลังเรียนสูงเพิ่มขึ้นร้อยละ 53.92 และมีความคงทนต่อการเรียนรู้หลังจากเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์กับหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผู้เรียนมีความคงทนการเรียนรู้ และความรู้สึกของผู้เรียนต่อคุณภาพการสอนของอาจารย์ และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านทักษะการสอนของอาจารย์(ทฤษฎี) ด้านเนื้อหา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนิสิต ด้านทักษะ

การสอนของอาจารย์(ปฏิบัติ) เรียงตามลำดับ ยกเว้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการออกแบบการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งสำรวจความต้องการ จุดเน้นที่ผู้เรียนสนใจ การวัดผลประเมินผล มีหนังสือชุดวิชาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง การมอบหมายงานทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่มพอเหมาะ มีสื่อกรณีศึกษา เทคนิคการเรียนรู้ที่หลากหลายชวนให้ผู้เรียนคิดตาม สังเกตได้จากผู้เรียนไม่ขาดเรียน และมาเรียนตรงตามเวลา มีเครื่องมือการวิจัยทั้งนวัตกรรม การพัฒนา เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล มีคุณภาพผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงพัฒนา การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความเที่ยงตรง การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามหลักการทางสถิติ และมีความเหมาะสม สอดคล้องกับกลุ่มผู้เรียน ระยะเวลา การสอนแบบบูรณาการทั้งภาคทฤษฎีและเน้นการปฏิบัติจริง มีกรณีศึกษาที่เป็นรูปธรรม บรรยายภาคในการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าตามประเด็นที่สนใจเป็นสิ่งที่คิดได้ ทำได้ และแก้ปัญหาเป็น สามารถปรับตัวให้บังเกิดความสำเร็จทั้งรายบุคคล และเป็นทีม/กลุ่มได้จริง ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นเสริมสร้างผู้เรียนให้มีประสบการณ์ และพัฒนาการรอบ

ด้าน ซึ่งได้บูรณาการกับหลักการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและการดำเนินงานตามแผนที่หลอมรวมเป็นองค์ประกอบย่อย เกิดเป็นรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติหลักในการเรียนรู้ที่เหมาะสม สอดคล้องกับ ฉลาดจันทรสัมบัติ (Chantarasombat, C. 2009 : 425-426) แผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเป็นแผนที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติตามแผนดำเนินงาน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ 9 ขั้นตอน คือ

1) การสร้างข้อตกลงในการกำหนดแผนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ในรายวิชาทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม

2) ทดสอบก่อนเรียน

3) จัดการเรียนรู้ตามแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์จากกรณีศึกษาทั้งในส่วนของอาจารย์และนิสิต

4) มีการจดบันทึกผลการเรียนรู้ในรายวันและรายเดือนลงในแบบบันทึกหลังการปฏิบัติเป็นแฟ้มสะสมงาน

5) ทดสอบระหว่างเรียนโดยให้คิดวิเคราะห์

6) นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้างานกลุ่ม

7) ทดสอบหลังเรียน และ

8) ประเมินผลความพึงพอใจในการสอน

9) สะท้อนผลการเรียนการสอนแสดงผลงานเดี่ยว/กลุ่ม แผนการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติมีประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์เท่ากับ 93.99/80.79 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีค่าเท่ากับ 0.5742 ซึ่งแสดงว่า นิสิตมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน ร้อยละ 57.42 และ นิสิตมีความพึงพอใจต่อผลการสอนรายวิชา รายวิชาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด สอดคล้องกับโรทเวลล์ (Rothwell. 1999: 12-17) รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติมีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

1) คำนึงถึงสถานการณ์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

2) เลือกและจัดตั้งทีมการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

3) สรุปลงให้ทีมและกำหนดข้อจำกัด

4) อำนวยความสะดวกแก่ปฏิสัมพันธ์ของทีม

5) ให้สิทธิอำนาจแก่ทีมที่จะระบุและทดสอบด้วยทางแก้

6) ประเมินผลลัพธ์ และ

7) กำหนดทิศทางในอนาคต และสอดคล้องกับ คอทลิจ และ เจมส์ (Dotlich & James. 1998 :14-33) การเรียนรู้จากการปฏิบัติที่สำคัญ คือ

1) ผู้สนับสนุน

2) การบังคับเชิงยุทธศาสตร์

3) กระบวนการเรียนรู้

4) การเลือกผู้เข้าร่วม

5) การก่อร่างทีมร่วมเรียนรู้

6) การสอนงาน

7) การปฐมนิเทศประเด็นปัญหา

8) การรวบรวมข้อมูล

9) การวิเคราะห์ข้อมูล

10) การร่างสิ่งที่นำเสนอ

11) การนำเสนอ

12) การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน

3. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผลการจัดการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่มีผลลัพธ์ หลังจากใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมควบคู่กับแผนดำเนินงาน กิจกรรมการเรียนรู้ มีองค์ประกอบสำคัญ คือ

1) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การกำหนดความต้องการ เป้าหมาย การ

วัดผลประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาตั้งแต่เริ่มแรก

2) ความตระหนักรู้สึก นักคิดเจตคติที่ดี มีความรับผิดชอบต่อรายวิชาที่เรียน ทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม

3) มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุตามข้อตกลงร่วมกันที่วางไว้

4) บรรยากาศในการเรียน อาจารย์ผู้สอนเป็นอำนวยความสะดวก กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่รอบด้านทั้งโปรแกรม มีหนังสือชุดวิชา สื่อ เครื่องมือการศึกษาค้นคว้า การบันทึกหลักการปฏิบัติ(AAR) และมีตัวอย่างกรณีศึกษาจากพื้นที่ ๆ เพื่อเทียบคุณภาพของงาน

5) ประเมิน สรุปการดำเนินงาน ในผลลัพธ์จากรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่อผู้เรียนจริงทั้งภาคความรู้ ความรู้สึก และทักษะการปฏิบัติงานภาคสนาม

6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และเครือข่ายการเรียนรู้ เกิดชุดความรู้ที่ผ่านการปฏิบัติ โดยสกัดออกมาเป็นแก่นความรู้ที่มีความหมายสำหรับบุคคลและทีม/กลุ่มเชิงสร้างสรรค์ และถือเป็นบทเรียนที่มีความหมายทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการเรียนรู้

จากการปฏิบัติที่จัดให้เป็นประสบการณ์ใหม่ ที่นิสิตยังไม่เคยได้รับบทเรียนมาก่อน จึงถือเป็นนวัตกรรมใหม่ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ได้จริงที่องค์กร และถือว่าการเรียนวิชานี้เป็นการพัฒนาตนเองและทีมงานที่ท้าทาย เมื่อผู้ร่วมวิจัยได้นำปัญหาที่ประสบอยู่มาสู่การแก้ไขทั้งในส่วนตนเอง และทีมงาน มีความเชื่อมั่นและมั่นใจว่าสามารถร่วมกันฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคไปได้ โดยมีเงื่อนไขที่ผลลัพธ์ คือชิ้นงาน ต้องนำไปสู่การนำเสนอ ผลการศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนทั้งมีระยะเวลาเป็นตัวกำหนด สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้ร่วมวิจัยเกิดความกระหนักร่วมกัน ทำงานด้วยความมุ่งมั่นเกิดปฏิบัติจริง และเรียนรู้จริง โดยมีอาจารย์ผู้สอนซึ่งเป็นผู้วิจัยหลักเป็นผู้อำนวยความสะดวก มีการตั้งคำถามตามบันทึกหลังการปฏิบัติ (AAR) และคอยติดตามความก้าวหน้าของบุคคลและทีม/กลุ่ม มีการสรุป สะท้อนผลแจ้งผลลัพธ์ของงาน และความก้าวหน้าตามแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดเวทีวิชาการให้ผู้ร่วมวิจัยและทีมงานไปนำเสนอผลงาน วิชาการบทความวิจัยที่ได้ศึกษาค้นคว้าจริง ที่ถือเป็นประสบการณ์ใหม่ เกิดความภาคภูมิใจในผลงานเพราะได้รับเกียรติบัตรจาก

ผู้บริหารของมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับ มาร์ควอร์คท์ (Marquardt. 1999 : 5-8) องค์ประกอบของโปรแกรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติได้รับอำนาจและผลประโยชน์จาก องค์ประกอบที่พึงพาอาศัยและมีปฏิสัมพันธ์กัน 6 อย่าง คือ

- 1) ปัญหา
- 2) กลุ่ม
- 3) การตั้งคำถาม
- 4) ทางแก่สู่การกระทำ
- 5) มุ่งมั่นสู่การเรียนรู้ และ
- 6) ผู้อำนวยความสะดวก และ

สอดคล้องกับวันทิพย์ สิ้นสูงสุด (2549: 125-127) รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติ มี 7 องค์ประกอบ คือ

- 1) ปัญหา เป็นช่องว่างระหว่างงาน ภาพปัจจุบันและความต้องการให้บรรลุ
- 2) ความมุ่งมั่นสู่การกระทำด้วยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- 3) กลุ่ม/ทีม คนที่มาจากแผนงานเดียวกันหรือต่างกันประชุมร่วมกันตามกำหนด
- 4) ผู้อำนวยความสะดวกที่เป็นทั้งผู้สอนและที่ปรึกษา
- 5) การตั้งคำถามการเสวนาพูดคุยตามประเด็นหลังการปฏิบัติ
- 6) การสะท้อนความคิดของผู้วิจัย

ร่วม เกิดความมีวินัยของตนเอง กลุ่มและชั้นเรียน และ

7)กระบวนการเรียนรู้จากการวางแผน นำสู่การปฏิบัติ และสะท้อนความคิด มีการถอดองค์ความรู้ที่ได้จากการกระทำในลักษณะของการจัดการความรู้

ข้อเสนอแนะ

1..ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางาน

1.1 ก่อนนำรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปใช้สอนให้ได้ผลในกรณีเป็นศูนย์นอกที่ใช้สอนในภาคเรียนที่ 1 ของแต่ละปีการศึกษา ควรออกแบบการสอนแบบทิ้งช่วง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และทำงานเป็นทีมตามแผนดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่วางไว้ร่วมกัน และควรเพิ่มเติมเวลาในการประเมินผลรูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนอกเวลาที่สอนปกติ คือ 32 ชั่วโมงที่กำหนด จึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติแบบบูรณาการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

1.2 หนังสือชุดวิชาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น หากจะนำไปใช้ควรเพิ่มบันทึกการปฏิบัติทั้ง บันทึกก่อนการปฏิบัติ (BAR)

บันทึกระหว่างปฏิบัติ (WAR) และบันทึกหลังการปฏิบัติ (AAR) ไว้ในท้ายบทเรียนของแต่ละบท และควรเพิ่มเนื้อหา อีก 1 บท คือ การวิจัยและพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น หรือการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการออกแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ทั้ง 3 ด้าน คือ ภาควิชาความรู้ ภาควิชาปฏิบัติ และภาควิชาความรู้สึก เป็นเทคนิคที่ผสมผสานควรมีการวิจัยซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้น และหลากหลายทั้งกลุ่มขนาดเล็ก กลุ่มขนาดกลาง และกลุ่มขนาดใหญ่

1.2 ควรมีการวิจัยหาเส้นทางสมการการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จของการเรียนรู้ทั้งระดับบุคคล ระดับทีมหรือกลุ่ม และระดับชั้นเรียน หรือองค์กรที่เหมาะสมกับบริบทและสังคมไทย

กิตติกรรมประกาศ

ประมาณเงินรายได้ในการวิจัย นิสิตที่เป็น
ผู้ร่วมวิจัย และตัวแทนผู้นำชุมชนเศรษฐกิจ
ขอขอบคุณคณะศึกษาศาสตร์ พอเพียงหมู่บ้านต้นแบบที่ได้ให้ข้อมูล และ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่สนับสนุนงบประมาณ ประสพการณ์ที่ดีแก่ผู้ร่วมวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2546). **คู่มือการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของศูนย์การศึกษานอก
โรงเรียน กรุงเทพมหานคร พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัด
กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2548). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ**. กรุงเทพฯ. สำนักงานเลขาธิการ
สภาการศึกษา.
- ฉลาด จันทสมบัติ. (2550). **การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น**. มหาสารคาม :
อภิชาตการพิมพ์.
- _____. (2551). **ชุดวิชา การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น**. มหาสารคาม : อภิชาต
การพิมพ์, .
- _____. (2551). **การพัฒนาแผนการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใน
รายวิชา 0501803 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาสารคาม : คณะ
ศึกษาศาสตร์**.
- เนาวรัตน์ พลายน้อย. (2546). "การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ในการถอดบทเรียนด้วย
เครื่องมือการวิเคราะห์หลังการปฏิบัติ (After Action Review)" บทความ
ประกอบการฝึกอบรม. 11 พฤศจิกายน. <[http://www.kmi.or.th/docu-
ment/AAR_analysis.pdf](http://www.kmi.or.th/document/AAR_analysis.pdf) > 10 พฤษภาคม 2550.

- ประเวศ วะสี. (2545). **การจัดการความรู้**. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อยกร่าง
โครงการนำร่อง การจัดการความรู้ 27 กรกฎาคม 2545 ณ จังหวัดกาญจนบุรี.
- ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม. (2546). **การบริหารสังคม : ศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อสังคม
ไทยและสังคมโลก**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
(องค์การมหาชน).
- วันทิพย์ สิ้นสูงสุต. (2549). **การใช้การเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อสร้างองค์กรใฝ่เรียนรู้**.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ข้างศึกษา.
- วิจารณ์ พานิช. (2548). **การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริม
การจัดการความรู้ เพื่อสังคม (สคส.).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ .(2549). **แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2550).
หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : โรงเรียนนาย
ร้อยพระจุลจอมเกล้า.
- Chalard Chantarasombat. (2009). **Development of a Management Action
Learning Process Facilitating Student Centered Learning Education
Management for Local Development Course 0501803**. The Social
Sciences, Medwell Journals, 4(5) pg. 424-427.
- _____. (2009). **Strategy to Develop Desirable Student Qualities for
Maha Sarakham Province by Using Educational Research Network**.
The Social Sciences, Medwell Journals, 4(5), pg. 453-457.
- _____. (2009). **The Learning Process for Construction and Development
of the Network of Community Organization for Self-Reliance in
Thailand**. The Social Sciences, Medwell Journals, 4(6), pg. 540-548.

Dilworth, Robert L., (1998). **"Action Francisco: Jossey-Bass Learning in a Nutshell"**

Performance Improvement quarterly, 11(1), 4(6), pg.35.

Marquardt, Michael J. (1999). **Action Learning in Action. California : Davies Black.**

Nonaka, I. and H. Takeuchi. (1995). **The Knowledge-creating Company : How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation.**

New York Oxford University Press. pg.20-25.